

de Nederlandse ggz

ANALYSE REGEERAKKOORD

RUTTE IV

SAMENVATTING

Op 15 december presenteerden VVD, D66, CDA en CU hun coalitie,- en regeerakkoord van ongeveer 50 pagina's. Welke zaken daaruit vallen de Nederlandse ggz op? U leest daar meer over in deze analyse.

Joeri Veen

Analyse regeerakkoord Rutte IV

16 december 2021

Deze analyse bevat de voor ggz-aanbieders meest relevante onderwerpen uit het Regeerakkoord. Een aantal onderwerpen is voorzien van een reactie van de Nederlandse ggz. Deze zijn op basis van onze beleidsvisie, zoals die ook is omschreven in de thema's 'Organisatie van Zorg', 'Jeugd', 'Preventie', 'Leefbaarheid' en 'Zorgprofessionals' uit onze [Kennisbundel 'Geestelijke Gezondheidszorg op maat én op tijd'](#).

INHOUD

1. Samenvatting en Financieel Overzicht	p.2
2. Persreactie deNLggz op Regeerakkoord	p.4
3. Persreactie BGZJ op Regeerakkoord	p.5
4. Zorg algemeen en financieel	p.6
5. Jeugdwet, jeugdhulp & Jeugd-ggz	p.9
6. Preventie en Leefstijl	p.11
7. Wlz en Wmo	p.12
8. Wonen, Zorg en Veiligheid	p.13
9. Arbeidsmarktbeleid & Arbeidswetgeving	p.14
10. Innovatie en Digitalisering	p.15

Samenvatting en Financieel Overzicht

Hier geven wij een overzicht van de voor de ggz-sector opvallendste punten. Verderop in dit verslag leest u daarvan de details. Tevens presenteren we hier een overzicht van de financiële afspraken. Uiteraard kunt u ook zelf het [volledige coalitie/regeerakkoord en de budgettaire bijlage](#) lezen.

Samenvatting

- Het regeerakkoord is richtinggevend, en op bijna alle vlakken nog niet verwerkt tot concrete beleidsvoornemens. Die worden in latere akkoorden of beleidspaden gegoten. Bij de voorjaarsnota (medio april) zou er meer duidelijk moeten zijn.
- De Nederlandse ggz herkent in het akkoord veel punten die we [bij de informateurs](#) en politieke partijen onder de aandacht hebben gebracht. Zaken die we ook in onze [Kennisbundel 'Geestelijke Gezondheidszorg op maat én op tijd'](#) hebben opgenomen:
 - ✓ Focus op preventie en leefstijl;
 - ✓ Het toevoegen van mentale gezondheid aan de preventieakkoorden;
 - ✓ Niet langer lokaal organiseren van jeugd-ggz;
 - ✓ Versterking suïcidepreventie;
 - ✓ Voortzetting 'Onbeperkt meedoen';
 - ✓ Instelling van een Nationaal Rapporteur Verslaving;
 - ✓ Voornemens tot domeinoverstijgende samenwerking
 - Bij al deze punten geldt dat wij concrete beleidsuitwerking met interesse tegemoet zien. Of liever nog: worden betrokken bij het uitwerken ervan.
- Er zijn echter ook punten in het akkoord waar de Nederlandse ggz zich zorgen over maakt:
 - In het coalitieakkoord wordt voorgesteld om in 2024 100 miljoen extra te bezuinigen en vanaf 2025 zelfs een half miljard op jeugdhulp;
 - Het kabinet wil structureel minder-meer uitgeven aan zorg, 4,8 miljard. Een beweging die de Nederlandse ggz begrijpt, maar de exacte invulling ervan wordt bijzonder spannend. In de plannen wordt bijvoorbeeld een structurele bezuiniging van 65 miljoen euro ingeboekt door het verplichten van meerjarige contracten in de ggz. Wij voorzien dat deze maatregel niet zoveel opbrengt;
 - Geen duidelijkheid over financieringstoekomst Forensische Zorg;
 - Wel ambitie op domeinoverstijgend werken bij Zorg, Wonen en Veiligheid, maar nog geen concrete plannen;
 - Wel veel over preventie, maar vaak nog langs de fysieke as (voeding, beweging) en geen concrete uitwerking voor stressreductie, slaapbevordering, sociale stabiliteit etc.

de Nederlandse ggz

Financiële overzicht

Het kabinet:

- Gaat structureel minder-meer uitgeven aan zorg, 4,8 miljard. Dat is het grootste aandeel van de totale ombuiging in Rijksfinanciën die het kabinet wil realiseren: 5,8 miljard.
- Bij zorg wordt de eerste jaren geïntensiveerd, en in de latere jaren fors bespaard;

netto-uitgaven, in mln.	'22	'23	'24	'25	'26	Structureel
Zorg	88.398	90.763	92.282	93.152	94.549	
w.v. akkoord	785	1.496	1.226	43	-782	-4.519

- Boekt een bezuiniging van 65 miljoen euro in de ggz in door meerjarig te contracteren;
- Met de envelop arbeidsmarkt, armoede en schulden wordt 500 miljoen euro structureel gereserveerd;
- Structureel 310 miljoen euro gereserveerd voor terugkeer en integratie bij ziekte;
- Structureel 300 miljoen euro voor pandemische paraatheid;
- Impuls van 10 miljoen/jaar voor 'Een tegen eenzaamheid';
- Impuls van 50 miljoen in drie jaar voor gerichte waardering zorgmedewerkers;
- 60 miljoen/jaar voor Preventieakkoord de komende 4 jaar;
- 25 miljoen structureel voor sportstimulering;
- 2 miljoen structureel voor suïcidepreventie. Dit is aanvullend op de
- standaard instellingssubsidie van 5,7 miljoen euro per jaar;
- Impuls van 40 (j1), 50 (j2), 60 (j3), 60 (j3) en 30 (j4) miljoen voor project passende zorg als norm, wat een structurele besparing van -1.140 miljoen moet opleveren;
- Impuls van 200 (j1), 400 (j2), en nog tweemaal 200 voor standaardisatie van gegevensuitwisseling in de zorg, hetgeen een structurele besparing van -340 moet opleveren;
- Standaardisatie van inkoop Eisen moet structureel -30 miljoen opleveren;
- Impuls en voortzetting programma juiste zorg op de juiste plek, 380 (j1, j2), 280 (j3), 180 (j4) voor een structurele besparing van -300 miljoen;
- Besparing van -147 structureel door focus op doelmatigheid van tatiëven;
- Uiteindelijke besparing van -1.489 miljoen structureel op zorg door 'Integraal Zorgakkoord', details moeten door een nieuwe bewindvoerder en sectoren worden beslecht;
- Scheiden van wonen en zorg moet na impuls structureel -1.200 miljoen opleveren;
- 5 miljoen structureel voor voortzetting 'Onbeperkt Meedoen';
- 23 miljoen structureel (na j1) voor project 'Kansrijke start';
- 0,5 miljoen structureel voor een Nationaal Rapporteur Verslaving;
- Bij onderwijs wordt er toegewerkt naar 1.000 miljoen structureel voor bestrijden kansenongelijkheid;
- Vanaf 2024 worden in aanvulling op de huidige hervormingsagenda extra beleidsmaatregelen in de jeugdzorg genomen; in 2024 wordt 100 miljoen euro extra bespaard en vanaf 2025 structureel 0,5 miljard euro;
- Bij justitie impuls voor preventie van oplopend 50, 100, 150 naar 200 miljoen structureel;
- Geen financiële info over Forensische Zorg;
- Voor laagdrempelige fiscale rechtshulp en directe fiscale bijstand aan burgers wordt structureel 14 miljoen euro gereserveerd;

Nederlandse ggz in reactie op coalitieakkoord: Veel aandacht voor mentale gezondheid, grote zorgen over bezuinigingen jeugd

plannen vragen om verdere uitwerking en afdoende financiële middelen.

De Nederlandse ggz is overwegend positief over het coalitieakkoord dat vanmiddag is gepresenteerd. Voorzitter Ruth Peetoom: 'Mooi dat er in de plannen expliciet aandacht is voor mentale gezondheid en de ggz. We zijn blij met onder andere de investeringen in een preventieakkoord en de aandacht voor suicidepreventie. De centralere inkoop van de specialistische jeugdhulp waaronder de jeugd-ggz juichen wij zeer toe. Ook de aandacht voor domeinoverstijgende samenwerking, zoals tussen de ggz en de politie en de problemen op de arbeidsmarkt waarderen we. Zo werken we er met zijn allen aan dat mensen minder een beroep hoeven te doen op de ggz.'

Er zijn echter ook zorgen over de uitwerking. In de plannen wordt bijvoorbeeld een structurele bezuiniging van 60 miljoen euro ingeboekt door het verplichten van meerjarige contracten in de ggz. De Nederlandse ggz is blij met meerjarige zekerheid via contracten, maar of de maatregel ook zo'n grote besparing oplevert is onduidelijk.

Bij jeugd gaat dat nog een stap verder. In het coalitieakkoord wordt voorgesteld om in 2024 100 miljoen euro extra te bezuinigen en vanaf 2025 zelfs een half miljard. Dat gebeurt zonder goede onderbouwing. Zeker met de zware gevolgen van Corona voor de jeugd die nog jarenlang door zullen doorwerken kan er geen sprake zijn van minder geld voor de jeugdhulp.

Ruth Peetoom: 'Dit akkoord vergt overduidelijk nog veel verdere uitwerking en discussie in de Tweede Kamer. Daar gaan we scherp op letten. Er mag niet de fout gemaakt worden dat net als indertijd bij de decentralisatie systeemverbeteringen gepaard gaan met verregerende bezuinigingen. De noodzaak tot afvlakken van zorgkosten delen wij. De gestegen zorgvraag, zeker ook onder invloed van Corona maakt dat bezuinigingen op de jeugdhulp waaronder de jeugd-ggz wat ons betreft niet aan de orde zijn. We vragen dan ook expliciet om heroverweging van die plannen.'

Jeugdbranches verontrust door extra bezuiniging op jeugdzorg

De jeugdbranches Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse ggz, VGN en VOBC reageren verontrust op de extra bezuiniging van een half miljard euro die de nieuwe coalitie vanaf 2025 door wil voeren op jeugdhulp. In het coalitieakkoord staan goede ambities voor de jeugdzorg, maar in de financiële bijlage zit een enorme valkuil. BGZI-voorzitter Spigt: *'We maken ons grote zorgen, omdat de meest kwetsbare kinderen en gezinnen het meest de dupe werden van eerdere bezuinigingen en we in het coalitieakkoord geen enkele garantie lezen dat dit nu anders zal zijn. Met de summier weergegeven ambities voor de jeugdzorg in het coalitieakkoord kunnen we het alleen maar eens zijn, zoals het centraler inkopen van specialistische jeugdhulp en de verbetering van de jeugdbeschermingsketen. Maar die ambities lijken onhaalbaar met deze extra bezuiniging'*.

Samen met rijk, gemeenten, beroepsverenigingen, cliëntorganisaties en andere betrokkenen werken de branches op dit moment aan de Hervormingsagenda Jeugd. Die moet leiden tot een beter werkend jeugdstelsel en betere jeugdzorg. De ambities zijn groot en vragen om stevige inzet van alle partijen. De jeugdbranches scharen zich volledig achter deze ambities, maar maken zich grote zorgen over de wijze waarop deze ambities nu doorkruist dreigen te worden door een niet-onderbouwde extra bezuiniging.

Financiële haalbaarheid van verbeterplannen

Voorzitter Hans Spigt van de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZI): *'Gemeenten kregen jarenlang te weinig geld voor het uitvoeren van hun jeugdzorgtaken. In de arbitragezaak tussen rijk en gemeenten deed de Commissie van Wijzen een heldere uitspraak. Aan de ene kant moeten gemeenten meer geld krijgen van het rijk, maar aan de andere kant moeten er ook maatregelen genomen worden om de kosten in te dammen. In deze uitspraak is vrij precies aangegeven op welke termijn welke besparingen mogelijk geacht worden en dit resulteert in een tabel waarin de extra bijdrage aan gemeenten jaarlijks daalt. Tot aan het eind van deze reeks een bedrag van 800 miljoen euro extra overblijft. Rijk, gemeenten, branches, beroepsgroepen en cliëntorganisaties werken op dit moment samen aan de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda moet leiden tot betere jeugdzorg en tot het realiseren van de besparingen die de Commissie van Wijzen voorstelden. Tijdens het uitwerken hiervan merken we al dat het behoorlijk ambitieus is om de besparingen van de Commissie van Wijzen te realiseren. Er zijn wel degelijk besparingen mogelijk, maar betere jeugdzorg vraagt ook om investeringen. Waar we dus al kanttekeningen plaatsten bij de financiële haalbaarheid van deze planning, worden we nu onaangenaam verrast door een forse extra bezuiniging.'*

Half miljard extra bezuinigen op jeugdhulp

In het coalitieakkoord wordt voorgesteld om in 2024 al 100 miljoen extra te bezuinigen en vanaf 2025 zelfs 0,5 miljard meer te bezuinigen dan in de plannen van de Commissie van Wijzen. Spigt: *'We missen de onderbouwing voor deze extra bezuiniging en maken ons grote zorgen dat wederom de meest kwetsbare kinderen en gezinnen hier de dupe van zijn. We vragen de coalitiepartijen deze bezuiniging te heroverwegen. En anders veel scherpere keuzes te maken in de besteding van de beschikbare middelen: de zorg voor de meest kwetsbare jongeren en gezinnen staat op dit moment onder grote druk en de aanbieders van deze cruciale jeugdhulp kunnen een verdere bezuiniging niet aan.'*

de Nederlandse ggz

Zorg algemeen en financieel

Toegankelijkheid en betaalbaarheid van zorg staat onder druk vanwege toename in de zorgvraag, vergrijzing en personeelstekorten. De jaarlijks toenemende zorgkosten drukken andere overheidsuitgaven (zoals voor wonen, onderwijs etc.) aan de kant. Dit kabinet poogt enerzijds een belangrijke impuls te geven aan de kwaliteit van zorg en het versterken van preventie en mentaal welzijn, terwijl het anderzijds de toenemende kosten wil afremmen met een focus op passende zorg, effectieve behandelingen en het beheersbaar houden van de zorguitgaven.

Het regeerakkoord is richtinggevend opgesteld: exact beleid moet nog door een nieuwe bewindspersoon worden ontworpen. Draagvlak voor maatregelen wordt gezocht in samenwerking met lokale overheden, sociale partners, uitvoeringsorganisaties en de sector.

Structurele bezuinigingen zorg

Het kabinet wil structureel minder-meer uitgeven aan zorg, 4,8 miljard minder wel te verstaan.

“Met het oog op de lange termijn financiële houdbaarheid van de overheidsfinanciën zijn de stijgende zorgkosten een aandachtspunt. Er is daarom gekozen om gedurende de kabinetsperiode te intensiveren in onder meer pandemische paraatheid. Op de lange termijn wordt de groei van de zorgkosten geremd en draagt daarmee bij aan een gezonde begroting op de lange termijn.”

- Pagina 43, regeerakkoord.

Het kabinet wil passende zorg tot de norm maken. Dat wil zeggen bewezen effectieve zorg en geen overbehandeling. Toezichthouders worden toegerust ‘de juiste zorg op de juiste plek’ nog verder toe te passen. Toetsing op het basispakket gaat daarmee strenger worden. Dat geldt ook voor de Jeugdwet, Wlz en Wmo.

Integraal hoofdlijnenakkoord Zvw

Met alle zorgsectoren in de Zvw wordt een integraal hoofdlijnenakkoord afgesloten voor de periode vanaf 2023 (de huidige akkoorden lopen tot en met 2022), lezen we in het regeerakkoord. Hierin worden afspraken gemaakt over zorginhoud en de budgettaire kaders.

De zorginhoudelijke afspraken moeten regeldruk terugdringen, ongecontracteerde zorg verminderen, substitutie van zorg realiseren en samenwerking en gepast gebruik bevorderen.

“De planbare en acute zorg moet toekomstbestendig gemaakt worden. Aan de hand van de juiste zorg op de juiste plek vragen wij de Nationale Zorgautoriteit (NZa) regiobeelden op te stellen, die kunnen leiden tot een herschikking van het zorglandschap waarbij een integraal aanbod en passende zorg over domeinen heen voor iedereen in Nederland ongeacht woonplaats de normen zijn.”

-Regeerakkoord, pagina 33.

De Nederlandse ggz is voorstander van een integraal aanbod en passende zorg over domeinen heen, waarbij ook wonen, inkomen en welzijn meegenomen worden. Welke noodzakelijke randvoorwaarden daarvoor nodig zijn, moet het nieuwe kabinet in kaart brengen.

Het valt de Nederlandse ggz bovendien op dat de NZa als toezichthouder een rol krijg toebedeeld in het opstellen van zogenaamde regiobeelden. Dat, terwijl we ons afvragen of deze beleidsmatige rol de toezichthouder wel past, en bovendien wetende dat de zorgsector ook zelf bereid is tot het opstellen van regiobeelden.

Coronabeleid en financiële gevolgen

de Nederlandse ggz

Het kabinet zegt over voldoende buffers te beschikken om de coronacrisis financieel goed te doorstaan. Ze laten tijdelijk de staatsschuld oplopen maar willen snel afbuigen naar dalend pad. De komende 10 tot 15 jaar ontstaat daardoor 13 miljard structurele budgettaire ruimte. Die ruimte wordt gebruikt niet enkel voor bestrijden corona maar ook het aanpakken van dossiers zoals klimaat en wonen.

Er wordt geld uitgetrokken voor 'pandemische paraatheid', oftewel Nederland meer weerstand geven tegen een pandemie in de toekomst door solide maatregelen voor te bereiden en de publieke gezondheid en reactie goed op orde te hebben.

Voorkomen instroom zware ggz

"In combinatie met de inzet op passende zorg en een praktijk ondersteuner huisarts (POH) kan de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) zich meer richten op complexe problematiek en wordt de instroom beperkt". Pagina 33, regeerakkoord.

Door lichte mentale problematiek aan de voorkant zo goed mogelijk te regelen, hoopt het kabinet de instroom bij zwaardere ggz-zorg te beperken. De Nederlandse ggz deelt die denkrichting, met een belangrijk nuanceverschil. Zo pleiten wij ervoor meer hoogwaardige expertise aan de voorkant in te zetten, zodat gerichtere en passende indicering kan worden verbeterd.

Ongecontracteerde zorg verminderen

Het kabinet gaat ongecontracteerde zorg verder aanpakken en het contracteerproces verbeteren.

"Als in de GGZ en wijkverpleging ongecontracteerde zorg onvoldoende afneemt, wordt de aanpak verstevigd. Gedacht wordt aan verplichte kwaliteitsregistratie en onafhankelijke indicatiestelling. Als dit onvoldoende effectief is, wordt gekeken naar een geringe eigen bijdrage of een verlaging van de vergoeding van ongecontracteerde zorg. Dit alles met behoud van keuzevrijheid voor de patiënt."
-Pagina 34, regeerakkoord.

De Nederlandse ggz is voorstander van goede afspraken, het liefst meerjarig, tussen ggz-aanbieders en financiers zoals zorgverzekeraars. Wel twijfelen wij of dit in de ggz-sector tot de geraamde besparing van 65 miljoen zal leiden.

Toenemende ongelijkheid aanpakken

De toenemende ongelijkheid in de samenleving (die zit op inkomen, maar ook op taal en onderwijs) is onderliggend aan toenemende gezondheidsverschillen (fysiek en mentaal). Relevant dus dat er een 'masterplan' komt voor onderwijs en basisvaardigheden. Er komt 1 miljard investering per jaar voor het versterken van de onderwijskwaliteit. Zie verderop ook onze reactie op het voorgenomen preventiebeleid en jeugdbeleid.

Iedereen doet mee

Omdat mensen met een beperking gelijkwaardig deel moeten kunnen nemen aan de samenleving ondersteunt het kabinet het opnemen van een verbod op discriminatie op grond van een handicap in artikel 1 van de Grondwet. Dit passen ze ook toe in de praktijk, waar toegankelijkheid de norm wordt. Iets dat de Nederlandse ggz aanmoedigt.

de Nederlandse ggz

Mensen uit de armoede houden

Een pakket aan maatregelen om werk aantrekkelijker te maken, re-integratie te bevorderen en aanpak van armoede te bestrijden wordt door de Nederlandse ggz positief ontvangen. Dat voorkomt een beroep op de sGGZ en sluit aan bij onze inzet voor re-integratie van mensen met mentale problemen naar betaald werk.

“In totaal investeren we €500 mln. per jaar in het hervormen van de arbeidsmarkt, re-integratie en het aanpakken van armoede en schulden.” -Pagina 26, regeerakkoord.

Een belangrijk begin, hoewel dit bedrag bescheiden lijkt ten opzichte van de enorme opgave die er ligt.

Voorbeelden van maatregelen om mensen uit de schulden te houden zijn (pag 27 tot en met 29 van het akkoord):

- ✓ Armoede en schuldenaanpak wordt voortgezet;
- ✓ Kinderarmoede wordt bestreden (halvering in vier jaar);
- ✓ Vierjarige herijking sociaal minimum;
- ✓ Inzet op financiële educatie, preventie en vroegsignalering schulden;
- ✓ Strengere eisen aan beschermingsbewindvoerders;
- ✓ Invoering maxima aan verhogingen, rente- en incassokosten;

De Nederlandse ggz vindt dit allemaal belangrijke maatregelen om schulden te voorkomen. Het kabinet probeert de menselijk maat meer zichtbaar te maken. Dit is nog niet altijd even concreet. Wij kijken dus uit naar een verdere uitwerking en wijzen er ook op dat nieuwe situaties steeds waakzaamheid vereist. Zo leidt legaal online gokken bijvoorbeeld tot meer schulden.

Mentaal herstel door werk

Een stabiel inkomen en een baan geven zingeving en dragen bij aan mentale stabiliteit. Hierover lezen wij:

“Ondanks de grote krapte op de arbeidsmarkt, zijn er nog te veel mensen die er niet tussen komen en onnodig langs de kant staan. De komende jaren willen we daarom, samen met sociale partners, gemeenten en het UWV, meer mensen naar werk begeleiden. Verder gaan we meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk begeleiden en breiden we het aantal beschutte werkplekken uit.” -pagina 27, regeerakkoord.

Het kabinet geeft bovendien aan de bijverdiengrenzen in de Participatiewet te verruimen en samen met gemeenten te regelen dat mensen die langdurig in de bijstand zitten actief worden benaderd en worden ondersteund en gestimuleerd naar werk. De Nederlandse ggz moedigt beleid aan dat mensen helpt een stabiel dagelijks bestaan op te bouwen en te behouden.

Einde aan toeslagenlabyrint

Het kabinet heeft de ambitie een einde te maken uit de diverse schuiven in inkomensbeleid.

“Ambitie om de toeslagen af te schaffen, zodat mensen niet meer verdwalen in ingewikkelde regelingen of te maken krijgen met hoge terugvorderingen” -Pagina 26 regeerakkoord.

Het is voor de Nederlandse ggz nog niet voldoende duidelijk wat hier dan voor in de plaats komt ter ondersteuning van lage inkomensgroepen. Een einde aan het toeslagenlabyrint klinkt positief, maar dat kan enkel als het beschermen van kwetsbaren in de samenleving dan via een andere weg wordt georganiseerd.

Aandacht voor wonen

Er is veel aandacht voor wonen, maar er wordt weinig over aandachts-groepen gezegd en niets over de zo nodige samenwerking tussen wonen, zorg en welzijn. Afschaffen van de verhuurdersheffing en de daaraan gekoppelde prestatieafspraken om te investeren in leefbaarheid is een belangrijke voorwaarde om te komen tot een goede gebiedsgerichte aanpak tussen wonen, zorg en welzijn.

Hierover lezen wij op pagina 15 van het akkoord enkele zaken, maar ons valt met name op:

“De kostendelersnorm wordt aangepast maar niet afgeschaft. Dit betekent dat jongvolwassenen tot 27 jaar niet langer meetellen als kostendeler voor de uitkering van huisgenoten.”

De Nederlandse ggz vindt dit een stap in de goede richting, maar hiermee worden andere manieren om huizen te delen onbenut gelaten. Een gemiste kans om de woningnood op te lossen.

Medisch ethische zaken

Het kabinet heeft veel oog voor medisch-ethische zaken en laat die voor een deel vrij aan de coalitiepartners. Dat lijkt op het eerste oog weinig met ggz van doen te hebben, maar goed en helder beleid kan een hoop psychisch leed helpen voorkomen, en daarmee bijdragen aan het inperken van de instroom op de ggz.

Jeugdwet, jeugdhulp & Jeugd-ggz

In het coalitieakkoord wordt voorgesteld om in 2024 100 miljoen extra te bezuinigen en vanaf 2025 zelfs een half miljard op jeugdhulp. Dat gebeurt zonder goede onderbouwing. Zeker met de zware gevolgen van Corona voor de jeugd die nog jarenlang door zullen doorwerken kan er wat de Nederlandse ggz betreft geen sprake zijn van minder geld voor de jeugdzorg. Er mag niet de fout gemaakt worden dat net als indertijd bij de decentralisatiesysteemverbeteringen gepaard gaan met verregaande bezuinigingen. We vragen dan ook expliciet om heroverweging van die plannen.

Hervormingsagenda jeugd en centrale inkoop jeugd-ggz

Het kabinet is ervan overtuigd dat tijdige en passende jeugdzorg zwaardere zorg kan helpen voorkomen. De Rijksoverheid, gemeenten, cliënten, zorgaanbieders en professionals spreken elkaar daarover nu om tot een Hervormingsagenda te komen. In het akkoord lezen wij:

“We bakenen duidelijk af wat we onder jeugdzorg verstaan en gemeenten worden in staat gesteld om dit te leveren. Gespecialiseerde jeugdzorg (waaronder jeugd-GGZ) wordt centraler ingekocht. De jeugdbeschermingsketen wordt verbeterd waarbij de rechtsbescherming van het kind en het gezin centraal staan.”

-Pagina 34, regeerakkoord.

Het is de Nederlandse ggz daarbij nog niet duidelijk wat ‘centraler’ exact behelst. Is dat centraal of regionaal? In ieder geval een stap in de goede richting wat ons betreft.

Er wordt gemeld dat vanaf 2024 in aanvulling op de huidige hervormingsagenda extra beleidsmaatregelen in de jeugdzorg worden genomen:

de Nederlandse ggz

"In 2024 wordt 100 miljoen euro extra bespaard en vanaf 2025 structureel 0,5 miljard euro", waarbij gedacht kan worden aan "(een combinatie van) normeren van de behandelduur of het introduceren van een eigen bijdrage." -Budgettaire bijlage bij regeerakkoord

De Nederlandse ggz schrikt, net als de andere samenwerkende jeugdbranches, van deze extra bezuiniging. Ook is het introduceren van een eigen bijdrage nu juist tegendraads aan het beleid om kwetsbare gezinnen te helpen (de aandacht voor schuldpreventie, en ondersteuning minima). Een eigen bijdrage staat hier haaks op en komt de toegankelijkheid van zorg beslist niet ten goede. Het normeren van de behandelduur zou de Nederlandse ggz graag anders zien, namelijk door het invoeren van een kwaliteitskader voor jeugdhulp (zorgstandaarden).

Goede start

Om ongelijkheid te helpen voorkomen, wordt er ingezet op een goede start voor ieder kind. Door onder meer de kinderopvang te versterken en leerachterstanden tegen te gaan. Er wordt geïnvesteerd in een 'rijke schooldag', met focus op dat wat nodig is om kansenongelijkheid tegen te gaan. Maatschappelijke diensttijd wordt voortgezet.

Bestrijding kinderarmoede

Het kabinet neemt maatregelen om het aantal kinderen dat in armoede opgroeit in vier jaar tijd te halveren en hanteert daarbij een eenduidige, realistische, relatieve definitie van armoede. Dat sluit aan bij de bredere preventie van armoede. Dit helpt kwetsbare gezinnen in de samenleving en draagt daarmee bij aan het verminderen van psychische problematiek.

Verbeteringen in het onderwijs

Het kabinet wil kansenongelijkheid ook bestrijden door een impuls te geven aan het onderwijs, door achterstanden gericht aan te pakken. Dit steunen wij:

"Onderwijs en ontwikkeling iedereen in Nederland verdient een goed bestaan en moet mee kunnen doen. Dat begint bij het bieden van dezelfde kansen aan alle kinderen, jongeren en studenten om zich te ontwikkelen en te ontplooien. Daarom willen we de onderwijskwaliteit versterken om de basis op orde te krijgen, zodat elk kind leert lezen, schrijven en rekenen en goed wordt onderwezen in burgerschap. Om dat te bereiken investeren we ook in voldoende en goede leraren en schoolleiders." - Pagina 19, regeerakkoord.

Preventie jeugdcriminaliteit

Om te voorkomen dat jongeren de criminaliteit ingaan worden meer (jeugd)wijkagenten ingezet en komt er een brede, domeinoverstijgende wijkaanpak ter bevordering van leefbaarheid en veiligheid. Zo lezen we:

"We doen recht aan de wettelijke norm van minimaal 1 wijkagent per 5000 inwoners. Politie en justitie dienen de ruggengraat te vormen van een wijkaanpak die kwetsbare wijken weerbaar moet maken tegen ondermijnende criminaliteit, door een combinatie van veiligheidsbeleid, sociaal offensief en het bieden van een uitweg uit (drugs)criminaliteit richting werk of een opleiding." -Pagina 17 van het regeerakkoord.

Bij de uitwerking hiervan wordt het door gemeenten voorgestelde meerjarige programma leefbaarheid en veiligheid betrokken.

“Door in te zetten op een brede preventie-aanpak, via onder meer jeugdwerkers, voorkomen we dat jongeren afglijden naar de criminaliteit of na een overtreding draaideurcriminelen worden. Dit doen we onder andere door vroegtijdig kwetsbaarheden, te signaleren en in te zetten op bewezen methodes.”

De Nederlandse ggz kijkt uit naar dit integrale beleid dat jeugdhulp, veiligheid en preventie met elkaar verbindt. De denkrichting is aantrekkelijk, maar er moet een goede uitvoering komen.

Preventieakkoord jongeren Preventie sport en bewegen bij jongeren

Het kabinet vraagt om meer aandacht voor preventie en een gezonde levensstijl van jongs af aan. Ze zien dat kinderen die ongezond opgroeien veelal op een achterstand staan, en het kabinet wil vermijdbare gezondheidsverschillen aanpakken door in het preventieakkoord door te zetten op een gezonde generatie in 2040. Focus ligt daarbij op sport, voeding en bewegen. De Nederlandse ggz is daar blij mee, maar mist nog wel ook aandacht voor mentale aspecten zoals voldoende slaap, stressreductie en regulering, ontplooiing en sociaal welzijn. Voor die aspecten is in het preventieakkoord mentale gezondheid wellicht ruimte te vinden.

Preventie en Leefstijl

Preventie en leefstijl krijgen de nodige aandacht in het regeerakkoord. Soms in losse paragrafen, maar veelal in samenhang met andere beleidsterreinen. Die integraliteit is belangrijk voor de Nederlandse ggz, maar wordt op sommige plekken toch nog gemist. In de paragraaf over wonen/volkshuisvesting is bijvoorbeeld aandacht voor ruimtelijke inrichting, maar niet in relatie tot gezonde en groene omgeving in het kader van gezondheidsbevordering. Ook zien we te vaak een ‘enge’ duiding van preventie, vooral langs de fysieke as (voeding, bewegen) en missen wij de gedachte van positieve gezondheid, waarbij ook de mentale aspecten (stress, slaap, veerkracht, sociaal welzijn) een belangrijke rol spelen.

Jong beginnen

De Nederlandse ggz is blij dat er een actieve en effectieve preventieaanpak komt om jongeren te beschermen tegen drugs, roken en een ongezonde leefstijl. Als je naar een gezonde generatie toe wilt werken, moet je jong beginnen. Ook op school, met aandacht voor bewegen, voeding, maar ook mentale aspecten van gezondheid.

Het preventieakkoord wordt verbreed met *mentale weerbaarheid*

Ook jeugd wordt daarbij betrokken. De Nederlandse ggz pleit al lange tijd voor deze ‘vierde tafel’ bij het preventieakkoord en is blij te zien dat het kabinet dit daadwerkelijk gaat realiseren. Wij blijven daarbij hameren op integraliteit en positieve gezondheid.

Eindelijk fiscale stimulering gezonde producten

Vele partijen, waaronder ook wij, vragen al langere tijd om fiscale stimulering van gezonde producten. De zogenaamde ‘suikertaks’ bijvoorbeeld: het belasten van suikerhoudende dranken. Goede zaak dat het kabinet dit invoert. Net als het verhogen van de accijnzen op tabak. Er komen bindende afspraken over gezondere voedingsmiddelen. Er wordt ook gekeken hoe op termijn de btw op groente en fruit naar 0% kan.

de Nederlandse ggz

Nationaal Rapporteur Verslavingen

“Om beter zicht te krijgen op de (maatschappelijke) impact van verslavingen stellen we een Nationaal Rapporteur Verslavingen in die periodiek rapporteert over de omvang en ontwikkeling van verslavingsproblematiek.” -Regeerakkoord, pagina 33.

Een welkom voornemen omdat kennis en inzicht op dit terrein helpt om gericht beleid te formuleren ter preventie van verslaving. Dat is hard nodig op meerdere fronten, denk bijvoorbeeld ook aan de -recent gelegaliseerde- online gokmarkt, gameverslaving, drugs, drank en tabak.

Financiële middelen preventieakkoord

Voor het Preventieakkoord wordt t/m 2025 jaarlijks 60 miljoen euro gereserveerd en vanaf 2022 is er structureel 25 miljoen euro beschikbaar voor het stimuleren van sport en bewegen in het kader van het bevorderen van de gezondheid.

Suïcidepreventie

Voor suicidepreventie wordt structureel 2 miljoen euro gereserveerd. Dit is aanvullend op de standaard instellingssubsidie van 5,7 miljoen euro per jaar, en iets wat de Nederlandse ggz kan waarderen. Dit sluit aan bij onze ambitie dat geen enkel mens radeloos en alleen sterft door suicide.

Wlz en Wmo

Langdurige zorg

Over het aandeel van de ggz in de Wlz staat weinig tot geen informatie in het regeerakkoord. Wel een aantal algemene punten die het mentaal welzijn van ouderen raakt:

“Ouderen moeten gezond ouder kunnen worden in hun eigen of passende omgeving. Dat betekent onder andere inzetten op meer seniorenwoningen en andere woonvormen, levensloopbestendige woningen, mantelzorg, digitale zorg, domotica en valpreventie. Daarbij mag van mensen zelf ook iets verwacht worden. Wij stimuleren gemeenten om mogelijk kwetsbare ouderen vroeg in beeld te hebben en langer thuis wonen mede te faciliteren.” Pagina 33 van het regeerakkoord.

De beschreven beleidsrichting van geleidelijk aan scheiden van zorg en wonen spreekt tot de verbeelding, maar is nog niet helder uitgewerkt:

“Voor een toekomstbestendige ouderenzorg wordt wonen en zorg stapsgewijs gescheiden zodat langer thuis wonen nog meer gestimuleerd wordt. Hierbij is expliciete aandacht voor innovatieve woonvormen en voor de mogelijkheid voor iedereen, ongeacht inkomen, om betaalbaar langer thuis te blijven wonen met zorg.” -Pagina 34, regeerakkoord.

De Nederlandse ggz is blij te lezen dat de initiatieven uit het programma Onbeperkt Meedoen doorgang kunnen vinden.

Eerlijker eigen bijdrage Wmo

Het kabinet gaat toewerken naar een eerlijkere eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp. Het abonnementstarief wordt wel als goede aanpak gezien.

de Nederlandse ggz

Integraal beleid preventie, sociaal domein en ggz

De Nederlandse ggz is voorstander van verbeterde samenwerking tussen het sociaal domein, de ggz en andere vormen van zorg dicht bij huis. Grondig integraal beleid kan helpen de druk op zwaardere zorg te voorkomen. Passages uit het regeerakkoord lijken daarop voor te sorteren, maar een exacte uitwerking moet een toekomstige bewindspersoon verzorgen. Daar kijken wij met interesse naar uit.

Wonen, Zorg en Veiligheid

Wat opvalt in het regeerakkoord is dat er geen verbinding wordt gelegd tussen de verschillende doelstellingen op het terrein van wonen, zorg en veiligheid en daarmee ook niet tussen de verschillende ministeries. Er wordt wel benoemd (op pagina 32 van het akkoord) dat er breder gekeken moet worden naar gezondheid: onderwijs, sport, huisvesting, bestaanszekerheid en leefomgeving dragen allemaal bij. Dit zien we echter niet terug in het verbinden van de verschillende doelen per ministerie. Nu is dit regeerakkoord richtinggevend op hoofdlijnen en wellicht op die vlakken nog niet concreet uitgewerkt, maar de Nederlandse ggz hoopt van harte deze interdepartementale verbindingen terug te zien in beleid.

Voorbeelden van gewenste interdepartementale verbindingen

Zo zou de hernieuwde woonagenda gekoppeld moeten worden aan zorg en leefbaarheid: prestatieafspraken tussen corporaties, gemeenten, zorgaanbieders en huurdersverenigingen. En om instroom naar de specialistische ggz te voorkomen is een wijkgerichte aanpak gericht op preventie en vroegsignalering noodzakelijk.

Leefbare en inclusieve wijken komen alleen tot stand door domeinoverstijgende samenwerking van betrokken partijen uit de zorg-, veiligheids-, en sociale domeinen. Deze domeinoverstijgende aanpak is enkel mogelijk als de verschillende ministeries samenwerken om de noodzakelijke wettelijke en financiële randvoorwaarden hiervoor te creëren.

“Wat betreft de woningopgave zien wij een versnelling van de woningbouw tot 100.000 per jaar.” - Pagina 12, regeerakkoord.
--

Daarbij merkt de Nederlandse ggz op dat er speciale aandacht is voor starters, senioren en middeninkomens, maar niet voor kwetsbare doelgroepen zoals EPA of beschermd wonen. Een gemiste kans.

Op pagina 16 van het akkoord lezen we dat er 1 miljard wordt geïnvesteerd in veiligheidsverbetering, waaronder preventieaanpak en de justitiële keten. Ook hierin zien wij geen verbinding met de ambulante forensische zorg die juist een rol heeft in preventie en het houden van toezicht op veiligheidsrisico's.

Domeinoverstijgende wijkaanpak

Een domeinoverstijgende wijkaanpak wordt wél benoemd ter bevordering van leefbaarheid en veiligheid, en ook de inzet op een brede preventie-aanpak via jeugdwerkers die moeten voorkomen dat jongeren afglijden naar criminaliteit. Het is een begin, maar de Nederlandse ggz is erg benieuwd naar concretere beleidsvoornemens op dit vlak, en wijst daarbij naast de jeugd ook op het belang van andere doelgroepen, zoals de EPA-doelgroep, beschermd wonen en personen met onbegrepen gedrag.

Hierbij vragen wij extra aandacht voor de effectieve levensloopfunctie voor personen met psychiatrische complexe problematiek en hoog veiligheidsrisico. Deze integrale benadering slaagt alleen door samenwerking tussen zorgaanbieders, zorg- en veiligheidshuizen, politie en OM,

de Nederlandse ggz

gemeenten en woningcorporaties. Maar deze samenwerking komt alleen tot stand als er ook een domeinoverstijgende financiering is geregeld en de wettelijke regelingen zijn aangepast. Wij vragen daarom ook aan de ministeries VWS en J&V en het nieuwe ministerie VRO om gezamenlijk deze domeinoverstijgende aanpak voor een kleine doelgroep (1500) mogelijk te maken.

Personen met onbegrepen gedrag

Politie en GGZ gaan intensiever samenwerken en zorgen ervoor dat personen met ‘verward gedrag’ (wij spreken graag van ‘onbegrepen’ gedrag) aparte zorg krijgen en niet onnodig worden opgepakt. De Nederlandse ggz is van mening dat niet alleen de ggz en de politie aan zet zijn om passende zorg en ondersteuning aan personen met onbegrepen gedrag te bieden. Ook hierin is alleen een domeinoverstijgende en preventie gerichte en persoonsgerichte benadering door alle betrokken partijen succesvol, mits de juiste randvoorwaarden geregeld zijn.

Arbeidsmarktbeleid & Arbeidswetgeving

Er wordt 500 mln. per jaar geïnvesteerd in het hervormen van de arbeidsmarkt, re-integratie en het aanpakken van armoede en schulden. Daarnaast komt 300 mln. per jaar ten goede aan lastenverlichting voor het MKB. Verschillen tussen flex en vast worden verkleind door het kabinet. Meer mensen naar werk begeleiden, dat helpt bij zingeving en helpt ook uitval te voorkomen. Bestaanszekerheid is een belangrijke conditie voor mentale veerkracht.

Algemeen

Het valt de Nederlandse ggz op dat deze coalitie de randvoorwaarden voor “een goed leven” behoorlijk hoog als prioriteit heeft liggen. Een kansrijke start en kans gelijkheid, een betaalbaar dak boven het hoofd, passend werk, het voorkomen van armoede en bijvoorbeeld het voorkomen van verstrikt raken in ingewikkelde constructies voor toeslagen. Dat sluit aan bij het appel dat Ruth Peetoom, voorzitter van de Nederlandse ggz, deed [in haar interview dat de GGZ sámen met anderen moet voorkomen dat mensen curatieve GGZ nodig hebben](#).

Dat zal instroom gaan voorkomen en de schaarse Ggz-professional daarmee helpen om méér te kunnen doen voor de mensen die alsnog een beroep moeten doen op curatieve Ggz. Ook noemt het kabinet expliciet de samenwerking tussen de huisarts/POH Ggz en de Ggz om te zorgen, zodat de GGZ zich kan richten op de gepaste en complexe zorg. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat schotten beslecht worden en optimale samenwerking, óók met het sociaal domein, goed ingericht worden. Zie ook onze eerdere opmerking over goede indicatie aan de voorkant.

Lessons learned

Het kabinet spreekt de ambitie uit om voor tekortberoepen te kijken naar de lessons learned vanuit de coronacrisis. Daarmee kunnen instrumenten worden ontwikkeld om omscholing en bijscholing mogelijk te maken voor zijinstroom. Dit is een mogelijk onderdeel van een oplossing richting de krappe arbeidsmarkt, niet alleen in de gezondheidszorg in brede zin maar ook in de GGZ. Het belang van goed opgeleide en ervaren professionals in de specialistische ggz is echter niet te onderschatten.

Maatschappelijke uitdagingen op lange termijn

Koolmees en Bergkamp spraken bij de presentatie van het coalitieakkoord uit dat er grote maatschappelijke uitdagingen liggen die niet in één kabinetsperiode opgelost kunnen worden. Ook

de Nederlandse ggz

voor de uitdagingen in de arbeidsmarktproblematiek in zorg en welzijn is dit het geval. Er zal beleid gemaakt moeten worden voor korte, middellange en lange termijn om duurzame professionele Ggz te waarborgen, waarbij randvoorwaardelijk zaken nodig zijn om de uitdagingen van de krappe markt en stijgende vraag naar ggz-zorg het hoofd te bieden.

Zorgprofessionals

Werken in de zorg moet aantrekkelijker worden, zo stelt ook dit kabinet. Salarissen worden verhoogd, en goed werkgeverschap wordt gestimuleerd. Meer zeggenschap, aanpak van de regeldruk en goede (bij)scholing worden genoemd. De Nederlandse ggz vindt dat er daarnaast aandacht moet zijn voor breed opleiden, het liefst domeinoverstijgend.

Maatregelen tegen capaciteitsdruk ANW-diensten

Alle professionals in de ggz moeten volgens het regeerakkoord bereikbaarheidsdiensten gaan maken tijdens avonden, nachten en weekenden.

De Nederlandse ggz was in samenwerking met de NvvP, VWS en Berenschot al gevorderd in het gezamenlijk aanpakken van de uitdaging van capaciteit, die per regio erg kan verschillen. Daarbij dienen professionals in de ggz, of ze nu in dienst zijn of als zelfstandige werken, een gemeenschappelijk doel. Wij zijn benieuwd naar de verdere uitwerking van het plan uit het akkoord, ook in het licht van deze ontwikkelingen in de sector.

Innovatie en Digitalisering

Het kabinet zegt innovatie en digitalisering aan te jagen. Nederland moet volgens hen het digitale knooppunt van Europa worden. Startups en (zorg)innovaties moeten worden versterkt en digitale kansen verzilverd. Er komt aanpak van digibetisme. Bedrijven en infrastructuur worden beschermd door structurele samenwerking van de NCSC en het DTC.

Digitale burgerrechten

Er komt erkenning van digitale, online burgerrechten. Denk aan privacybescherming en verbod op gezichtsherkenning. Ook komt er een algoritmetoezichthouder om te helpen rechten te beschermen. Zaken die vooral beschermen tegen de negatieve aspecten van digitalisering, terwijl daar op zorgvlak natuurlijk ook enorme kansen liggen.

Dat geldt bijvoorbeeld voor gegevensuitwisseling in de zorg. In het regeerakkoord daarover:

“Iedereen blijft eigenaar van de eigen gezondheidsgegevens. Gegevens- en data uitwisseling tussen patiënt/cliënt en aanbieder en aanbieders onderling wordt, conform privacywetgeving, verbeterd waarbij uniformiteit noodzakelijk is. Een goed functionerende persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO) voor patiënten is het einddoel.” -Pagina 34, regeerakkoord.

De gegevensuitwisseling in de zorg wordt gestandaardiseerd. Er wordt gekeken naar de meest ‘doelmatige modaliteit’, dus de beste variant moet dan de standaard worden. Dit betekent dat de koers die is ingezet met de VIPP-regelingen, zoals de VIPP Ggz, wordt voortgezet. Verwacht mag worden dat met name de uitwisseling tussen zorgaanbieders met behulp van zorginformatiebouwstenen vorm gaat krijgen. Daarbij speelt het Wetsvoorstel Elektronische Gegevensuitwisseling in de zorg (WEGIZ) zeker een rol.

de Nederlandse ggz

Digitalisering

Het regeerakkoord onderkent de kansen van digitalisering maar ziet ook bedreigingen zoals het ontstaan van een digitale kloof in de samenleving. Ze wil iedereen de kans bieden mee te komen door digitale kennis- en vaardigheden aan te bieden in opleiding of bijscholing. Digibetisme wordt aangepakt via een publiek-private samenwerking voor digitale geletterdheid. Dit geldt dus ook voor patiënten en cliënten in de ggz en onze professionals.

Er wordt geïnvesteerd in de bestrijding van cybercriminaliteit, die ook ggz-instellingen kan treffen. Bedrijfsleven, kenniscoalities (waaronder die van ggz-instellingen), wetenschap en bedrijven worden bijeengebracht om de kansen voor digitale technologie te verzilveren. Innovatie van nieuwe technologie zoals artificiële intelligentie wordt gestimuleerd. In Europees verband wordt de marktmacht van de tech-reuzen ingeperkt.

De Nederlandse ggz vraagt hierbij aandacht voor de drukke ICT-beleidskalender, en hoopt dat verder beleid op dit domein wordt ontwikkeld in samenwerking met het Informatieberaad Zorg.

Innovatie

Het hoofdstuk rond gezondheidszorg benoemt innovatie alleen in de context van ouderenzorg. Het al bestaande topsectorenbeleid wordt voortgezet. Dat strijkt zich ook uit over de zorg en dus de ggz. Het Nationaal Groiefonds wordt ingezet voor innovatie, door investeringen in projecten. Publiek-private samenwerking voor kennisontwikkeling, onderzoek en innovatie wordt gestimuleerd. In totaal komt voor innovatie 22 mld. beschikbaar.